

Pamatnostādnes

Pamatnostādnes 02/2024 par VDAR 48. pantu

Versija 2.1

Pieņemta 2025. gada 4. jūnijā

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Versiju vēsture

Versija 1.0	2024. gada 2. decembris	Pamatnostādņu pieņemšana sabiedriskai apspriešanai
Versija 2.0	2025. gada 4. jūnijā	Pamatnostādņu pieņemšana pēc sabiedriskās apspriešanas
Versija 2.1	2025. gada 20. jūnijā	Uzlabota pielikuma izšķirtspēja

KOPSAVILKUMS

VDAR 48. pantā ir paredzēts: *“Neskarot citus nosūtīšanas pamatus saskaņā ar šo nodaļu, ikviens trešās valsts tiesas spriedums un ikviens trešās valsts administratīvās iestādes lēmums, kurā pārzinim vai apstrādātājam pieprasīts nosūtīt vai izpaust personas datus, var tikt atzīts vai būt izpildāms vienīgi tad, ja tas ir balstīts uz starptautisku nolīgumu, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgumu, kas ir spēkā starp pieprasītāju trešo valsti un Savienību vai kādu tās dalībvalsti.”.*

Šo pamatnostādņu mērķis ir precizēt šī panta loģisko pamatojumu un mērķi, tostarp tā mijiedarbību ar citiem VDAR V nodaļas noteikumiem, un sniegt praktiskus ieteikumus pārziņiem un apstrādātājiem Eiropas Savienībā, kuri var saņemt trešo valstu iestāžu pieprasījumus par personas datu izpaušanu vai nosūtīšanu.

Noteikuma galvenais mērķis ir precizēt, vai trešo valstu iestāžu spriedumi un lēmumi nevar tikt automātiski un tieši atzīti vai īstenoti kādā ES dalībvalstī, tādējādi uzsverot juridisko suverenitāti attiecībā uz trešo valstu tiesību aktiem. Parasti ārvalstu spriedumu un lēmumu atzīšanu un izpildāmību nodrošina piemērojamie starptautiskie nolīgumi.

Neatkarīgi no tā, vai pastāv piemērojams starptautisks nolīgums, ja pārzinis vai apstrādātājs Eiropas Savienībā saņem kādas trešās valsts iestādes pieprasījumu par personas datiem un atbild uz to, šāda datu plūsma ir nosūtīšana saskaņā ar VDAR, un tai ir jāatbilst 6. pantam un V nodaļas noteikumiem.

Starptautisks nolīgums var nodrošināt gan juridisku pamatu (saskaņā ar 6. panta 1. punkta c) apakšpunktu vai 6. panta 1. punkta e) apakšpunktu), gan pamatojumu nodošanai (saskaņā ar 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu).

Ja nav starptautiska nolīguma vai nolīgumā nav paredzēts juridisks pamats saskaņā ar 6. panta 1. punkta c) apakšpunktu vai 6. panta 1. punkta e) apakšpunktu, var apsvērt citus juridiskos pamatus. Līdzīgā kārtā, ja nav starptautiska nolīguma vai nolīgumā nav paredzētas atbilstīgas garantijas saskaņā ar 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu, var piemērot citus nosūtīšanas iemeslus, tostarp 49. pantā paredzētās atkāpes.

Satura rādītājs

1	Ievads	5
2	Kāda ir šo pamatnostādņu darbības joma?	5
3	Kāds ir 48. panta mērķis?	6
4	Kurās situācijās ir piemērojams 48. pants?.....	7
5	Ar kādiem nosacījumiem pārzīņi un apstrādātāji var atbildēt uz trešo valstu iestāžu pieprasījumiem?.....	8
5.1	Atbilstība VDAR 6. pantam.....	8
5.2	Atbilstība VDAR V nodaļai	10
	Pielikums praktiskās darbības	13

Eiropas Datu aizsardzības kolēģija,

ņemot vērā 70. panta 1. punkta e) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulā (ES) 2016/679/ES par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk — “VDAR”),

ņemot vērā EEZ nolīgumu un jo īpaši tā XI pielikumu un 37. protokolu, ko groza ar EEZ apvienotās komitejas 2018. gada 6. jūlija lēmumu Nr. 154/2018¹

ņemot vērā Reglamenta 12. un 22. pantu,

IR PIENĒMUSI ŠĪS PAMATNOSTĀDNES

1 IEVADS

1. VDAR 48. pantā ar nosaukumu “Datu nosūtīšana vai izpaušana, kas saskaņā ar Savienības tiesību aktiem nav atļauta” ir norādīts: *“Neskarot citus nosūtīšanas pamatus saskaņā ar šo nodaļu, ikviens trešās valsts tiesas spriedums un ikviens trešās valsts administratīvās iestādes lēmums, kurā pārzinim vai apstrādātājam pieprasīts nosūtīt vai izpaust personas datus, var tikt atzīts vai būt izpildāms vienīgi tad, ja tas ir balstīts uz starptautisku nolīgumu, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgumu, kas ir spēkā starp pieprasītāju trešo valsti un Savienību vai kādu tās dalībvalsti.”*
2. Šo pamatnostādņu mērķis ir precizēt VDAR 48. panta loģisko pamatojumu un mērķi, tostarp tā mijiedarbību ar citiem VDAR V nodaļas noteikumiem, un sniegt praktiskus ieteikumus pārziniem un apstrādātājiem Eiropas Savienībā, kuri var saņemt trešo valstu iestāžu pieprasījumus par personas datu izpaušanu vai nosūtīšanu².
3. Šis noteikums ir iekļauts VDAR V nodaļā “Personas datu nosūtīšana uz trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām”. Tātad tas ir jālasa kopā ar VDAR 44. pantu, kurā ir skaidri norādīts, ka *“piemēro visus šīs nodaļas noteikumus”, lai nodrošinātu, ka nemazinās ar šo regulu [GDPR] garantētais fizisku personu aizsardzības līmenis*”. Turklāt 48. pants būtu jālasa saistībā ar VDAR 102. apsvērumu, kurā ir skaidri norādīts, ka VDAR *“(…) neskar starptautiskus nolīgumus, kas noslēgti starp Savienību un trešām valstīm un ar ko regulē personas datu nosūtīšanu, tostarp paredz atbilstošas garantijas datu subjektiem”*.

2 KĀDA IR ŠO PAMATNOSTĀDŅU DARBĪBAS JOMA?

4. Šajās pamatnostādnēs galvenā uzmanība ir pievērsta pieprasījumiem, kuru mērķis ir tieša sadarbība starp kādas trešās valsts iestādi un privātu struktūru ES (pretstatā citiem scenārijiem,

¹ Šajā dokumentā atsaucies uz “ES” un “dalībvalstīm” būtu attiecīgi jāsaprot kā atsaucies uz “EEZ” un “EEZ dalībvalstīm”.

² 48. pants attiecas uz “datu nosūtīšanu vai informācijas izpaušanu”. Tātad tā būs visā šo pamatnostādņu tekstā izmantotā terminoloģija, lai gan EDAK savās Pamatnostādnēs 05/2021 ir skaidri norādījusi, ka personas datu izpaušana ir uzskatāma par nosūtīšanu, ja tā atbilst pamatnostādņu trim kritērijiem (sk. EDAK Pamatnostādņu 05/2021 2.2. daļu par mijiedarbību starp 3. panta piemērošanu un noteikumiem par starptautisku nosūtīšanu saskaņā ar VDAR V nodaļu).

kur personas datu apmaiņa notiek tieši starp valsts iestādēm Eiropas Savienībā un trešās valstīs, piemēram, pamatojoties uz savstarpējās tiesiskās palīdzības nolīgumu). Šādus pieprasījumus var iesniegt visdažādākās valsts iestādes, tostarp tās, kuras uzrauga privāto sektoru, piemēram, banku regulatori un nodokļu iestādes, kā arī iestādes, kas nodarbojas ar tiesībaizsardzību un valsts drošību³.

5. Šīs pamatnostādnes attiecas tikai uz gadījumiem, kad šādi pieprasījumi ir adresēti pārziņiem vai apstrādātājiem Eiropas Savienībā un uz kuru personas datu apstrādi attiecas VDAR 3. panta 1. punkts.
6. 48. pantā nav nošķirti privātie vai publiskie pārziņi un apstrādātāji, kuri saņem personas datu pieprasījumu no trešo valstu iestādēm. Tomēr šo pamatnostādņu nolūkos turpmākā analīze ir koncentrēta uz tiešiem pieprasījumiem privātām struktūrām ES, ņemot vērā, ka tas, šķiet, ir 48. panta pielietojuma izplatītākais scenārijs un pieprasījumi publiskām iestādēm parasti ietilpst starptautiskos nolīgumos noteiktā starptautiskās sadarbības satvarā.
7. EDAK uzsver, ka papildus VDAR prasībām sadarbību ar trešo valstu publiskajām iestādēm var reglamentēt papildu noteikumi⁴. Šajās pamatnostādnēs šādas prasības nav aplūkotas.
8. Šīs pamatnostādnes neaptver citu scenāriju, kas var rasties praksē, kad kāda trešās valsts iestāde, lai varētu atbildēt uz pieprasījumu, pieprasa personas datus no kādas struktūras savā teritorijā (mātesuzņēmums), bet tā pēc tam pieprasa datus savam meitasuzņēmumam Eiropas Savienībā. Šādā situācijā datu plūsma no Eiropas Savienības meitasuzņēmuma uz mātesuzņēmumu trešā valstī ir nosūtīšana. Tātad Eiropas Savienības meitasuzņēmumam kā eksportētājam ir jāievēro VDAR prasības un jo īpaši VDAR 6. pants un V nodaļa. Atkarībā no tā darbības jomas lēmums par aizsardzības līmeņa pietiekamību saskaņā ar 45. pantu var būt svarīgs instruments šādā nosūtīšanā. Tomēr, ņemot vērā to, ka pieprasījums sākotnēji ir adresēts struktūrai tajā pašā trešā valstī, kurā atrodas pieprasījuma iesniedzēja publiskā iestāde, šis scenārijs neietilpst 48. panta darbības jomā.

3 KĀDS IR 48. PANTA MĒRĶIS?

9. Saskaņā ar 48. pantu trešo valstu iestāžu spriedumus un lēmumus, kuros pārziņim vai apstrādātājam Eiropas Savienībā tiek prasīts nosūtīt vai izpaust personas datus, drīkst atzīt un izpildīt tikai tad, ja to pamatā ir piemērojams starptautisks nolīgums⁵, piemēram, spēkā esošs

³Tiesībaizsardzības un valsts drošības nolūkos datu apmaiņa parasti notiek starp iesaistītajām iestādēm, tāpēc 48. pants nav piemērojams, jo šāda veida nosūtīšana neietilpst VDAR darbības jomā. Tādēļ EDAK atkārtoti uzsver savu pamatnostādnēs par VDAR 49. pantu pausto nostāju, ka: *“Situācijās, kad ir noslēgts starptautisks nolīgums, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgums (STPL), ES uzņēmumiem būtu principā jānoraida tiešie pieprasījumi un jānorāda trešās valsts iestādei, kas veic pieprasījumu, ka pastāv STPL vai nolīgums”*. Tomēr pēdējā laikā ir vērojama tendence risināt sarunas par starptautiskiem nolīgumiem, lai nodrošinātu informāciju arī tiešiem tiesībaizsardzības iestāžu pieprasījumiem trešās valstīs par piekļuvi personas datiem, ko apstrādā privātas struktūras ES (piemērs: Konvencijas par kibernetiskajiem noziedzīgiem nodarījumiem papildu protokols par pastiprinātu sadarbību un elektronisko pierādījumu izpaušanu (Eiropas Padomes līgumu sērija, Nr. 224).

⁴ Piemēram, ja runa ir par sadarbību ar kādas trešās valsts tiesībaizsardzības iestādēm, tiek piemēroti arī tās dalībvalsts kriminālprocesuālie noteikumi, kurā atrodas iestāde, kas saņem pieprasījumu.

⁵ Par Savienības noslēgto starptautisko nolīgumu sk. EST spriedumu lietā C-327/91, Francijas Republika pret Komisiju, 27. punkts. Saistībā ar EEK līguma 228. pantu EST norāda, ka 228. pantā jēdziens “nolīgums” tiek lietots

savstarpējas tiesiskās palīdzības līgums (MLAT) starp pieprasītāju valsti un ES vai kādu dalībvalsti⁶, neskarot citus nosūtīšanas iemeslus saskaņā ar VDAR V nodaļu. Šis pants reglamentē trešo valstu tiesu un iestāžu piekļuvi personas datiem, uz kuriem attiecas VDAR aizsardzība. 115. apsvērumā ir precizēts, ka noteikuma mērķis ir aizsargāt personas datus pret trešo valstu tiesību aktu ārusteritoriālu piemērošanu, kas *“var būt pretrunā starptautiskām tiesībām un var kavēt sasniegt tādu aizsardzību, kādu fiziskām personām Savienībā nodrošina ar šo regulu [VDAR]”*.

10. Tātad, ja ES apstrādātie dati tiek nosūtīti vai izpausti, atbildot uz kādas trešās valsts iestādes tiešu pieprasījumu, uz šādu izpaušanu attiecas VDAR un tā ir nosūtīšana V nodaļas nozīmē. Tātad jebkurai nosūtīšanai, uz kuru attiecas VDAR, ir nepieciešams 6. pantā norādītais apstrādes juridiskais pamats un V nodaļā noteiktais nosūtīšanas pamatojums.
11. EDAK atkārtoti apstiprina, ka ārvalsts iestādes pieprasījums pats par sevi nav juridisks apstrādes pamats vai pamatojums nosūtīšanai⁷.

4 KURĀS SITUĀCIJĀS IR PIEMĒROJAMS 48. PANTS?

12. 48. pants attiecas uz situācijām, kad pārzinis vai apstrādātājs Eiropas Savienībā saņem lēmumu vai spriedumu no trešās valsts administratīvās iestādes vai tiesas, kas pieprasa personas datu nosūtīšanu vai izpaušanu. Noteikuma formulējums “tiesa”, “tribunāls” un “administratīvā iestāde” attiecas uz publisku iestādi trešā valstī. EDAK uzskata, ka terminoloģija, ko trešās valsts iestāde izmanto, lai kvalificētu savu pieprasījumu kā “lēmumu” vai “spriedumu”, nav izšķiroša 48. panta piemērošanā, ja tas ir trešās valsts iestādes oficiāls pieprasījums.
13. EDAK uzskata, ka 48. panta formulējums aptver visus iespējamus veidus, kādos pārzinis vai apstrādātājs Eiropas Savienībā varētu padarīt personas datus pieejamus trešās valsts iestādei.
14. 48. pants neierobežo mērķus, kādiem trešās valsts iestāde var pieprasīt datus. Tātad noteikuma darbības joma aptvertu trešo valstu iestāžu pieprasījumus, kas ir iesniegti dažādos kontekstos un dažādos nolūkos, piemēram, tiesībaizsardzības vai valsts drošības iestāžu, finanšu regulatoru vai valsts iestāžu, kuras atbild par farmaceitisko produktu un medicīnisko ierīču apstiprināšanu, pieprasījumus.
15. 48. pantā nav nošķirta situācija, kad trešās valsts iestāde pieprasa pārzinim vai apstrādātājam Eiropas Savienībā nosūtīt vai izpaust personas datus, un pārzinis vai apstrādātājs var atteikties izpildīt pieprasījumu bez jebkādam nelabvēlīgām juridiskām sekām saskaņā ar ES vai trešās valsts tiesību aktiem, un situācija, kad atteikums var izraisīt sankcijas par neatbilstību. EDAK atgādina, ka, tad, ja lieta ir saistīta ar jebkādu personas datu nosūtīšanu uz trešajām valstīm, **visos gadījumos ir jāpiemēro divu soļu pārbaude**: *“pirmkārt, datu apstrādei ir nepieciešams juridisks pamats kopā ar visiem attiecīgajiem VDAR noteikumiem un, otrkārt, ir jāievēro V nodaļas noteikumi. Tādējādi*

vispārīgā nozīmē, lai apzīmētu jebkuru starptautiskajām tiesībām pakļautu subjektu noslēgtu vienošanos, kurai ir saistošs spēks neatkarīgi no tās oficiālā apzīmējuma.

⁶ Šis formulējums atspoguļo starptautisko tiesību noteikumus, saskaņā ar kuriem valsts tiesas, tribunāla vai administratīvās iestādes lēmumam nav juridisku seku citās jurisdikcijās, ja vien tas nav paredzēts piemērojamā starptautiskā nolīgumā. Tātad, ja trešās valsts spriedumi vai lēmumi ir vērsti pret struktūrām Eiropas Savienībā, lai šie spriedumi vai lēmumi tiktu atzīti un būtu izpildāmi saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, jābūt noslēgtam starptautiskam nolīgumam starp šo trešo valsti un ES vai attiecīgo dalībvalsti. Tomēr starptautiska nolīguma nepieciešamība, lai kāds trešās valsts spriedums vai lēmums tiktu atzīts un būtu izpildāms, ir jānošķir no jautājuma par to, vai personas datus var likumīgi nosūtīt uz trešo valsti arī bez šāda nolīguma.

⁷ Šajā saistībā sk. arī EDAK un EDAU kopīgo atbildi LIBE komitejai par ASV mākoņdatošanas likuma ietekmi uz Eiropas tiesisko regulējumu personas datu aizsardzības jomā (pielikums), 3. lpp.

personas datu apstrādei, t. i., personas datu nosūtīšanai vai izpaušanai, ir jāatbilst 5. panta vispārīgajiem principiem un jābalstās uz juridisko pamatu, kā noteikts VDAR 6. pantā.”⁸

5 AR KĀDIEM NOSACĪJUMIEM PĀRZIŅI UN APSTRĀDĀTĀJI VAR ATBILDĒT UZ TREŠO VALSTU IESTĀŽU PIEPRASĪJUMIEM?

16. 48. pants ir daļa no VDAR V nodaļas “Personas datu nosūtīšana uz trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām”, un tas ir jālasa saistībā ar VDAR 44. pantu, kurā noteikts, ka *“personas datus, kas tiek apstrādāti vai kurus ir paredzēts apstrādāt pēc nosūtīšanas uz trešo valsti vai starptautisku organizāciju, nosūta tikai tad, ja, ņemot vērā citus šīs regulas noteikumus, pārzinis un apstrādātājs ir ievērojuši šajā nodaļā paredzētos nosacījumus, ietverot arī personas datu tālāku nosūtīšanu no trešās valsts vai starptautiskās organizācijas uz citu trešo valsti vai citu starptautisku organizāciju”*. Turklāt VDAR 115. apsvērumā ir precizēts, ka datu nosūtīšana ir atļauta tikai tad, ja ir izpildīti VDAR noteikumi. Tas nozīmē, ka jebkuras personas datu nosūtīšanas vai izpaušanas gadījumā, atbildot uz kādas trešās valsts iestādes pieprasījumu, ir nepieciešams juridisks pamats apstrādei (VDAR 6. pants) un atbilstība prasībām par personas datu nosūtīšanu trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām (VDAR V nodaļa).
17. Kā jau minēts, papildus VDAR atbilstības nodrošināšanai pārzinim vai apstrādātājam var būt jāievēro papildu prasības, kas izriet no citiem juridiskiem instrumentiem, piemēram, valsts procesuālajiem noteikumiem vai starptautiskiem nolīgumiem, kas paredz sadarbību ar trešās valsts iestādi.
18. Turklāt, ja pieprasījuma saņēmējs ir apstrādātājs, šim apstrādātājam bez nepamatotas kavēšanās ir jāinformē pārzinis un jāievēro pārziņa norādes par pieprasījumu, ja vien Eiropas Savienības vai dalībvalsts tiesību akti, kas attiecas uz apstrādātāju, neaizliedz tam informēt pārzini “svarīgu sabiedrības interešu dēļ”⁹.

5.1 Atbilstība VDAR 6. pantam

19. Saskaņā ar VDAR 44. pantu personas datu nosūtīšana uz trešo valsti notiek tikai tad, ja, ievērojot citus VDAR noteikumus, ir izpildīti arī V nodaļas noteikumi. Tāpēc personas datu nosūtīšanai uz trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām ir jāatbilst arī citu VDAR noteikumu nosacījumiem.
20. VDAR 5. panta 1. punktā ir noteikti personas datu apstrādes vispārējie un obligātie principi. Saskaņā ar 5. panta 2. punktu pārzinis ir atbildīgs par 1. punktā noteikto pienākumu izpildi (tas attiecas arī uz gadījumiem, kad apstrādes darbības tiek veiktas ar apstrādātāja starpniecību). Saskaņā ar 5. panta 1. punktu jebkurai personas datu apstrādei ir nepieciešams juridisks pamats atbilstoši 6. pantam. Tāpēc katrā konkrētajā situācijā ir jāveic juridiska analīze.
21. 48. pantā aprakstītā lieta paredz, ka ir pieņemts trešās valsts tiesas vai tribunāla spriedums vai administratīvās iestādes lēmums, kurā noteikts, ka pārzinim vai apstrādātājam Eiropas Savienībā ir jānosūta vai jāizpauž personas dati. Turklāt šādu trešās valsts iestādes pieprasījumu var atzīt vai padarīt izpildāmu tikai tad, ja tā pamatā ir starptautisks nolīgums, kurš šādam pieprasījumam var piešķirt juridiska pienākuma spēku, kas attiecas uz pārzini, un tā neievērošana izraisītu juridiskas

⁸ Sk. EDAK un EDAU kopīgo atbildi LIBE komitejai par ASV mākoņdatošanas likuma ietekmi uz Eiropas tiesisko regulējumu personas datu aizsardzības jomā, 3. lpp. Sk. EDAK Pamatnostādnes 2/2018 par atkāpēm no Regulas 2016/679 49. panta, kas pieņemtas 2018. gada 25. maijā.

⁹ Šajā saistībā sk. VDAR 28. panta 3. punkta a) apakšpunktu un EDAK Pamatnostādnes 07/2020 par pārziņa un apstrādātāja jēdzieniem VDAR, kas pieņemtas 2021. gada 7. jūlijā.

sekas. Ja personas datu apstrādi veic, lai izpildītu juridisku pienākumu, **6. panta 1. punkta c) apakšpunkts** nodrošina skaidru juridisku pamatu. Tā rezultātā EDAK uzskata, ka tad, ja 48. pantā minētajā gadījumā ir spēkā piemērojams starptautisks nolīgums, 6. panta 1. punkta c) apakšpunkts kopā ar 6. panta 3. punktu būtu piemērots juridisks pamats nosūtīšanai pēc šo noteikumu nosacījumu izpildes.

22. Piemērojams starptautisks nolīgums nozīmētu starptautisku nolīgumu, kas paredz iespēju trešo valstu publiskajām iestādēm tieši pieprasīt piekļuvi personas datiem, kurus apstrādā privātas struktūras Eiropas Savienībā. Ja šāda nolīguma nav, bet kāds starptautisks nolīgums paredz sadarbību starp valsts iestādēm šajā konkrētajā jomā, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgums (STPL), privātām struktūrām Eiropas Savienībā trešās valsts iestāde, kas iesniedz pieprasījumu, parasti būtu jānosūta uz valsts kompetento iestādi saskaņā ar STPL vai nolīgumā paredzēto procedūru.
23. Ja rodas šaubas par starptautiska nolīguma esamību un tā būtību, ES struktūras, kuras saņem pieprasījumu, var sazināties un konsultēties ar attiecīgajām savas valsts iestādēm (piemēram, Tieslietu ministriju, Ārlietu ministriju vai nozaru uzraudzības iestādēm).
24. Gadījumos, kad pārzinim nav no starptautiska nolīguma izrietoša juridiska pienākuma, citus juridiskus pamatus saskaņā ar 6. pantu joprojām var izmantot, ja ir izpildītas VDAR V nodaļā noteiktās juridiskās prasības. Tomēr šo citu juridisko pamatu piemērošana ir rūpīgi jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Ņemot vērā iespējamo situāciju lielo skaitu, vispārīgus paziņojumus par 6. panta piemērojamību var sniegt tikai ļoti ierobežotā apmērā.
25. Principā piekrišanu saskaņā ar 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu var uzskatīt par juridisku pamatu nosūtīšanai uz trešām valstīm. Tomēr piekrišanas kā juridiska pamata izmantošana dažās jomās parasti nav piemērota, jo īpaši, ja datu apstrāde ir saistīta ar autoritatīvu pilnvaru īstenošanu¹⁰.
26. 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanu jau šķietami izslēdz tā formulējums. Tādēļ EDAK uzskata, ka privāta struktūra Eiropas Savienībā **nevar atsaukties uz 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu** kā piemērotu juridisko pamatu, lai atbildētu uz trešās valsts iestādes pieprasījumu par nosūtīšanu vai izpaušanu.
27. Situācijās, kad izpaušana uz starptautiska nolīguma pamata nav obligāta, bet šāda sadarbība joprojām ir atļauta saskaņā ar ES vai dalībvalsts tiesību aktiem, **6. panta 1. punkta e) apakšpunktu** varētu izmantot kā juridisku pamatu personas datu apstrādei, jo to var uzskatīt par nepieciešamu sabiedrības interesēs veikta uzdevuma izpildei¹¹. Šādos gadījumos apstrādes pamatā jābūt Eiropas Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, kā noteikts VDAR 6. panta 3. punktā.
28. Attiecībā uz **6. panta 1. punkta d) apakšpunktu** EDAK atzīst, ka konkrētos un noteiktos apstākļos **datu subjekta vitālās intereses** varētu norādīt kā tiesisku pamatu personas datu nosūtīšanai, kas tiek veikta pēc kādas trešās valsts pieprasījuma, ja tiek ievēroti starptautiskajās tiesībās izklāstītie

¹⁰ Šajā kontekstā sk. juridisko jēdzienu 43. apsvēruma 1. punktā, kas attiecas uz prasību par labprātīgi sniegtu piekrišanu. Tas vēl jo vairāk ir attiecināms, ja lieta ir saistīta ar valsts struktūrām no trešām valstīm. Sk. arī EDAK un EDAU kopīgo atbildi LIBE komitejai par ASV mākoņdatošanas likuma ietekmi uz Eiropas tiesisko regulējumu personas datu aizsardzības jomā, 28. vēre.

¹¹ Sk., piemēram, 6. pantu no Konvencijas par kibernetiskajiem otrā papildu protokola par pastiprinātu sadarbību un elektronisko pierādījumu izpaušanu (Eiropas Padomes līgumu sērija, Nr. 224).

noteikumi¹². Saistībā ar **citū personu vitālajām interesēm** EDAK atgādina, ka *“personas datu apstrādei, pamatojoties uz citas fiziskās personas vitālajām interesēm, principā būtu jānotiek tikai tad, ja apstrādi nevar acīmredzami balstīt uz citu juridisko pamatu”*¹³.

29. Atkarībā no konkrētā gadījuma EDAK pieņem, ka izņēmuma gadījumos attiecībā uz nosūtīšanu vai izpaušanu trešo valstu iestādēm var atsaukties uz **6. panta 1. punkta f apakšpunktu**¹⁴. Šajā saistībā EDAK atgādina, ka jebkurai apstrādei, kuras pamatā ir pārziņa vai trešo personu likumīgās intereses, jābūt nepieciešamai un līdzsvarotai ar datu subjekta interesēm vai pamattiesībām un pamatbrīvībām¹⁵. Balansēšanas testa rezultāts nosaka, vai apstrādi var balstīt uz leģitīmo interešu juridiskā pamata. **Principā jebkura apstrāde, kuras pamatā ir leģitīmas intereses, jebkurā gadījumā aprobežojas ar to, kas ir acīmredzami nepieciešams, lai īstenotu šīs pārziņa vai trešās personas konkrētās intereses.**
30. Neraugoties uz to, ka pārzinim dažos gadījumos var būt leģitīmas intereses izpildīt pieprasījumu par personas datu izpaušanu trešās valsts iestādei, privāts uzņēmējs, kurš rīkojas kā pārzinis, nevar atsaukties uz 6. panta 1. punkta f) apakšpunktu par personas datu preventīvu vākšanu un glabāšanu, lai pēc pieprasījuma varētu šādu informāciju kopīgnot ar tiesībaizsardzības iestādēm nolūkā novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus, kā arī saukt pie atbildības par tiem, ja šādas apstrādes darbības nav saistītas ar viņa faktiskajām (saimnieciskajām un komerciālajām) darbībām¹⁶. Turklāt attiecībā uz konkrētu situāciju, lai izvairītos no sankcijām par neatbilstību, EDAK iepriekš ir uzskatījis, ka datu subjekta intereses vai pamattiesības un pamatbrīvības šādos konkrētajos apstākļos ir svarīgākas par pārziņa interesēm ievērot trešās valsts tiesībaizsardzības iestādes pieprasījumu¹⁷.

5.2 Atbilstība VDAR V nodaļai

31. Kā jau minēts iepriekš, 48. pants ir jālasa saistībā ar 44. pantu, kas ir vispārējs nosūtīšanu princips, norādīts nodaļas sākumā. 44. pantā ir izklāstīti šādi noteikumi nosūtīšanai saskaņā ar VDAR: uz jebkuru nosūtīšanu attiecas pārējie attiecīgie VDAR noteikumi, un tai ir jāatbilst V nodaļā paredzētajiem noteikumiem (divu soļu pārbaude), *“lai nodrošinātu, ka nemazinās ar šo regulu garantētais fizisku personu aizsardzības līmenis”*. Noteikumi par starptautisku nosūtīšanu ir izstrādāti, lai nodrošinātu personas datu aizsardzības augsta līmeņa saglabāšanu Eiropas Savienībā arī tad, kad dati tiek nosūtīti uz trešām valstīm, kurās ir atšķirīgas tiesību sistēmas un datu aizsardzības standarti.

¹² Tas varētu attiekties, piemēram, uz pieprasījumiem piekļūt personas datiem par nolaupītiem nepilngadīgajiem vai citām situācijām, kad nosūtīšana ir pašu datu subjektu vitālas intereses.

¹³ VDAR 46. apsvērumš.

¹⁴ Papildinformāciju sk. EDAK Pamatnostādnēs 1/2024 par personas datu apstrādi, pamatojoties uz VDAR 6. panta 1. punkta f) apakšpunktu, versija 1.0, pieņemtas 2024. gada 8. oktobrī.

¹⁵ Novērtējot ietekmi uz datu subjekta interesēm, jāņem vērā visas iespējamās (potenciālās vai faktiskās) datu apstrādes sekas datu subjektam, datu aizsardzības proporcionalitātes principi, kā arī tādi elementi kā, piemēram, iespējamo pārkāpumu, par kuriem var tikt ziņots, smagums, pieprasījuma apjoms, trešā valstī piemērojamie standarti un procesuālās garantijas, arī piemērojamie datu aizsardzības aizsardzības pasākumi. Šādā novērtējumā īpaša uzmanība jāpievērš arī apstrādāto personas datu raksturam un apstrādes veidam. Turklāt VDAR ir aplūkota arī nepieciešamība ņemt vērā datu subjekta pamatotās cerības. Papildinformāciju par nepieciešamību un līdzsvara testu sk. arī EDAK Pamatnostādnēs 1/2024 par personas datu apstrādi, pamatojoties uz VDAR 6. panta 1. punkta f) apakšpunktu, versija 1.0, pieņemtas 2024. gada 8. oktobrī.

¹⁶ Tiesas (virspalātas) 2023. gada 4. jūlija spriedums, Meta Platforms Inc un citi pret Bundeskartellamt, lieta C-252/21, 124. un 132. punkts.

¹⁷ Sk. EDAK nostāju, kas jau pausta par tiesībaizsardzības un valsts drošības jomu EDAK un EDAU kopīgajā atbildē LIBE komitejai par ASV mākoņdatošanas likuma ietekmi uz Eiropas tiesisko regulējumu personas datu aizsardzības jomā.

32. Šajā nolūkā V nodaļā ir uzskaitīti nosūtīšanas iemesli, sākot ar Eiropas Komisijas lēmumiem par piemērotību saskaņā ar 45. pantu. Ja nav lēmuma par pietiekamību, atbilstīgus aizsardzības pasākumus var nodrošināt ar kādu no 46. pantā paredzētajiem nosūtīšanas rīkiem. Ja nav lēmuma par pietiekamību vai atbilstīgu aizsardzības pasākumu, ierobežotam skaitam konkrētu situāciju var piemērot 49. pantā paredzētās atkāpes.
33. Atšķirībā no citiem V nodaļas noteikumiem 48. pants nav nosūtīšanas pamatojums. Pašā noteikumā nav datu aizsardzības garantiju, bet ir precizēts, ka trešo valstu iestāžu lēmumus vai spriedumus nevar atzīt vai izpildīt Eiropas Savienībā, ja vien tas nav paredzēts starptautiskā nolīgumā. Tāpēc, pirms atbildēt uz trešās valsts iestādes pieprasījumu, uz kuru attiecas 48. pants, pārzinim vai apstrādātājam Eiropas Savienībā ir jānorāda piemērojams pamatojums nosūtīšanai jebkur V nodaļā.
34. Saskaņā ar 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu atbilstīgus aizsardzības pasākumus var nodrošināt, izmantojot "*starp publiskām iestādēm vai struktūrām juridiski saistošu un tiesiski īstenojamu instrumentu*", t. i., starptautisku nolīgumu 48. panta nozīmē. Šādus nolīgumus noslēdz valstis, un tradicionāli tie paredz sadarbību starp valsts iestādēm, bet var paredzēt arī tiešu sadarbību starp privātām struktūrām un valsts iestādēm¹⁸. Ja starptautisks nolīgums aptver sadarbību starp pārzini vai datu apstrādātāju ES un pieprasījuma iesniedzēju trešās valsts iestādi, šis nolīgums var būt pamats datu nosūtīšanai, ja tajā ir paredzēti atbilstīgi aizsardzības pasākumi saskaņā ar 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
35. EDAK ir izstrādāts to obligāto aizsardzības pasākumu saraksts, kas ir jāiekļauj starptautiskos nolīgumos, uz kuriem attiecas 46. panta 2. punkta a) apakšpunkts. Šādiem aizsardzības pasākumiem ir jāspēj nodrošināt, lai datu subjektu, kuru personas dati tiek nosūtīti, aizsardzības līmenis pēc būtības būtu līdzvērtīgs Eiropas Savienībā garantētajam¹⁹. Tādējādi piemērojamos starptautiskos nolīgumos²⁰, kuros ir paredzēta personas datu nosūtīšana, cita starpā būtu jāpieprasa abām pusēm garantēt datu aizsardzības pamatprincipus, proti, nodrošināt īstenojamas un efektīvas datu subjektu tiesības un ietvert ierobežojumus turpmākai nosūtīšanai un datu kopīgošanai, tostarp papildu aizsardzības pasākumus sensitīviem datiem, kā arī nodrošināt neatkarīgus atlīdzības un uzraudzības mehānismus²¹. Attiecīgie aizsardzības pasākumi var tikt iekļauti tieši starptautiskajā nolīgumā, kas paredz tiešu sadarbību starp pārzini vai datu apstrādātāju un trešās valsts iestādēm, vai atsevišķā juridiski saistošā instrumentā.

¹⁸ EDAK nav zināms, ka būtu noslēgti daudzi šāda veida starptautiski nolīgumi. Viens no piemēriem ir Eiropas Padome: Konvencijas par kibernetizāciju otrais papildu protokols par pastiprinātu sadarbību un elektronisko pierādījumu izpaušanu (Eiropas Padomes līgumu sērija, Nr. 224), kas tomēr vēl nav stājies spēkā.

¹⁹ Eiropas Savienības tiesa, lieta C-311/18, Datu aizsardzības komisārs pret Facebook Ireland un Maximilian Schrems ("Schrems II"), 96. punkts.

²⁰ Ja rodas šaubas par starptautiska nolīguma esamību un tā būtību, ES struktūras, kuras saņem pieprasījumu, var sazināties un konsultēties ar attiecīgajām savas valsts iestādēm (piemēram, Tieslietu ministriju, Ārlietu ministriju vai nozaru uzraudzības iestādēm).

²¹ Šajā saistībā sk. Pamatnostādņu 2/2020 par Regulas 2016/679 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu un 46. panta 3. punkta b) apakšpunktu par personas datu nosūtīšanu starp EEZ un ārpus EEZ esošām valsts iestādēm un struktūrām, versija 2.0, pieņemta 2020. gada 15. decembrī.

36. 48. pantā ir atsauce uz starptautisku nolīgumu: “*neskarot citus nosūtīšanas pamatus saskaņā ar šo nodaļu*”. EDAK uzskata, ka saistībā ar V nodaļas prasībām²² šis formulējums varētu aptvert divas iespējamās situācijas:

- Pirmkārt, ja nav **starptautiska nolīguma**, kas paredz sadarbību starp pārzini vai apstrādātāju un trešās valsts iestādi, nosūtīšanai uz trešās valsts iestādi ir nepieciešams cits juridisks pamats saskaņā ar VDAR 6. pantu un cits nosūtīšanas pamatojums saskaņā ar V nodaļu.
- Otrkārt, ja pastāv starptautisks nolīgums, kas nodrošina juridisku pamatu saskaņā ar 6. pantu, bet **tajā nav ietvertas atbilstīgās garantijas** saskaņā ar 46. panta 2. punkta a) apakšpunktu un EDAK pamatnostādnēm 2/2020, pārzinim ir jānorāda cits nodošanas pamatojums saskaņā ar V nodaļu.

37. Ja nav piemērojams lēmums par pietiekamību²³ vai nav atbilstīgu aizsardzības pasākumu, VDAR 49. pantā ir paredzēts ierobežots skaits konkrētu situāciju, kurās var veikt nosūtīšanu, piemēram, ja tā ir nepieciešama svarīgu sabiedrības interešu labā vai tādēļ, lai iestāde varētu īstenot vai aizstāvēt likumīgas prasības²⁴. Tomēr, kā paskaidrots iepriekšējās EDAK izdotajās vadlīnijās, VDAR 49. pantā paredzētās atkāpes ir jāinterpretē ierobežoti un tās galvenokārt attiecas uz apstrādes darbībām, kas ir ar gadījuma raksturu un neatkārojamas²⁵.

²² Attiecībā uz VDAR 6. pantu ir iespējama trešā situācija, kad ir spēkā starptautisks nolīgums, kas nenodrošina atbilstīgu juridisku pamatu saskaņā ar VDAR 6. panta 1. punkta c) apakšpunktu vai 6. panta 1. punkta e) apakšpunktu, piemēram, tāpēc, ka nolīguma attiecīgie noteikumi nav pietiekami konkrēti (teiksim, tie neatspoguļo VDAR 6. panta 3. punktā uzskaitītos elementus).

²³ Pietiekamības lēmuma piemērojamība ir jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi, jo īpaši ņemot vērā lēmuma par pietiekamību tvērumu.

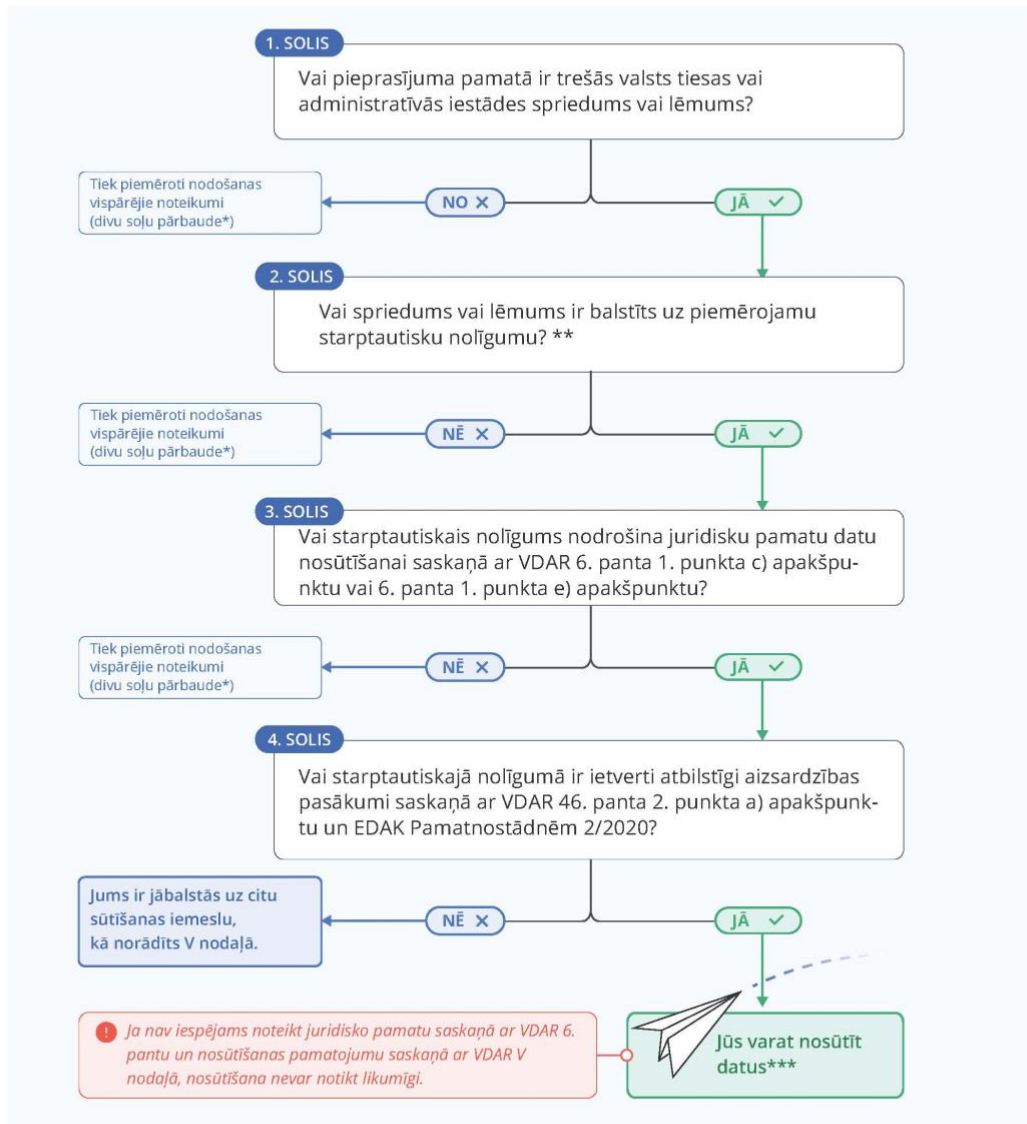
²⁴ Sk. VDAR 49. panta 1. punkta d) un e) apakšpunktu.

²⁵ Sk. Pamatnostādnes 2/2018 par atkāpēm no Regulas 2016/679 49. panta, kas pieņemtas 2018. gada 25. maijā.

Pielikums praktiskās darbības

48. pants attiecas uz situāciju, kad publiska struktūra trešā valstī pieprasa pārzinim vai apstrādātājam Eiropas Savienībā nosūtīt datus šai iestādei un pieprasījums izriet no trešās valsts tiesas vai administratīvās iestādes sprieduma vai lēmuma.

Saņemot **pieprasījumu** par personas datiem no iestādes trešā valstī, pārzinim vai apstrādātājam²⁶ Eiropas Savienībā ir jāatbild uz turpmāk minētajiem jautājumiem, lai izlemtu, vai pieprasījumu var izpildīt.

* Divu soļu pārbaude: likumīgai nosūtīšanai ir nepieciešams VDAR 6. pantā paredzētais juridiskais pamats un VDAR V nodaļā paredzētais nosūtīšanas pamatojums.

** Šajā konkrētajā situācijā piemērojams starptautisks nolīgums nozīmētu starptautisku nolīgumu, kas paredz iespēju trešo valstu publiskajām iestādēm tieši pieprasīt piekļuvi personas datiem, kurus apstrādā privātas struktūras Eiropas Savienībā. Ja šāda nolīguma nav, bet kāds starptautisks nolīgums paredz sadarbību starp valsts iestādēm šajā konkrētajā jomā, piemēram, savstarpējas tiesiskās palīdzības līgums (STPL), privātām struktūrām Eiropas Savienībā trešās valsts iestāde, kas iesniedz pieprasījumu, parasti būtu jānosūta uz valsts kompetento iestādi saskaņā ar STPL vai nolīgumā paredzēto procedūru (sk. arī pamatnostādņu 3. vēri).

*** Ja ir nodrošināta atbilstība citiem VDAR attiecīgajiem noteikumiem.

26. Ja pieprasījuma saņēmējs ir apstrādātājs, šim apstrādātājam bez nepamatotas kavēšanās ir jāinformē pārzini un jāievēro pārzina norādes par pieprasījumu, ja vien Eiropas Savienības vai dalībvalsts tiesību akti, kas attiecas uz apstrādātāju, neaizliedz tam informēt pārzini "svarīgu sabiedrības interešu dēļ" (šajā nolūkā skatīt VDAR 28. panta 3. punkta a) apakšpunktu un 2021. gada 7. jūlijā pieņemtās EDAK pamatnostādnes 07/2020 par pārzina un apstrādātāja jēdzieniem VDAR).